

Zanzák a jövőnek

Irodalmunkat, irodalomtanításunkat időről időre eléri a tudományokat kivonatolva közvetítő kiadványok. Manapság, amikor szabad a gazda és a piac, megbecsülhetetlen azoknak a jó és haszontalan kiadványoknak a száma, amelyek a diákság azon törekvéseit hivatottak támogatni, hogy minél kevesebb befeketéssel minél jobb eredményt lehessen elérni. Mármint: a vaskos lexikonok, irodalomelméleti munkák, szótárak és fogalomtárak helyett ezeket a lényegre redukált étlapokat forgatni.

Felvetődik bennünk, hasznosak-e ezek a kiadványok, vagy épp ellenkezőleg, azzal, hogy elkényelmesítik a diákságot, a tudomány „gyümölcsének” csak a héjával ismertetik meg őket. A szűzsével a mű helyett, a csontvázszal a test rendszere helyett.

Nyilvánvaló tehát, hogy közülük azok a kiadványok a jók és hasznosak, amelyeket nem tájékozódás helyett, de a tájékozódás megalapozásaként, nem az elmélyülés helyett, de az elmélyülés irányát definiálандó használhatnak a diákok. Segédkönyvként, emlékeztetőként, summary-ként, de semmiképp sem a művekkel, az élő és lüktető anyaggal megismerkedés helyett.

A számtalan kiadvány közül kettőt választottam ki, találomra és némi célzatossággal. Mindkettő az irodalomtanítás/tanulás tárgyköréből való. Mindkettő a világos, áttekinthető tagolásra, rendszerességre törekszik.

Az egyik fogalomtár, a másik adatgyűjtemény. Közös bennük ebben a pillanatban, hogy mindkettőt szívesen ajánlhatjuk az ifjú olvasók és pedagógusai figyelmébe.

A *Lant és toll* sorozat első darabjaként látott napvilágot *Lami Pál* és *Rónai Béla* kötete, Irodalmi alapismeretek diákoknak (DCF Kiadó, Budapest). A kiadó elő(utó)szavából: „Ajánljuk a *Lant és toll* első kötetét, majd a hamarosan megjelenő szöveggyűjteményt is azoknak a pedagógusoknak, akik az előregyártott értéktételek helyett a maguk tapasztalatára és tudására támaszkodva kívánnak tanítani; ajánljuk azoknak a szülőknek, akik gyermeküknek segíteni szeretnének; s mindazon gyermekeknek, akik egyszerűen leírt, pontos válaszokat várnak kérdéseikre, hogy igazán megérthessék az irodalom nagyjait, s kezükbe vehessék a sok-sok olvasnivaló közül a korukhoz legjobban illő alkotásokat.” Eddig az idézet. Mármint az a kérdés, valóban megfelel-e a szerzőpáros könyve az ígéretnek, a három réteg, pedagógus-szülő-gyermek elvárásainak.

Azt gondolom, igen. A kor- és stílusösszefoglalásnak tekinthető mű felépítése logikus és világos. Vallás – Korstílusok és stílusirányzatok – Műnemek és műfajok – A költői nyelv – Verstan – Népköltészet.

Mint látható, elsősorban az irodalommal ismerkedő általános iskolás felsős, illetve köziskolás „alsós” diákoknak ad tájékoztatást és eligazítást. Minden fontosabb fogalom, vers-tani probléma, műfaji- és stíluskérdés jelen van, mégpedig nagyon ökonomikusan a huszonné(!) lapon. (Egyetlen kíváncsi kérdés: Mi lehet az oka annak, hogy a könyvben konzekvensen enjambement-t írnak az általam eddig ismert enjambement helyett? Lehet, hogy csak egy rosszul megnyomott replace parancsról van szó? Vagy új nyelvi fejlemény?)

A kiadvány második részét a világirodalomból ismerhető írói acképek, rendkívül tömör életrajzi kivonatok és műajánló listák alkotják. Sajnos, a szerzők belemennek abba a kétes választási játékba, hogy élő irodalmunkból is beemelnek néhány szerzőt a válogatásba. Hibának tartom. Nem azzal vitatkoznék, hogy a beválasztottak megérdemlik-e kiemelt helyüket. Sokkal helyénvalóbb a kérdés, a kimaradt jelentős alkotók távolléte mivel magyarázható, ha már... És miért éppen ők nem, ha amazok messze igen...

Összességében azonban jól szerkesztett, jól megírt és tagolt kötet a sorozat első darabja. Ezt a fajta igényességet kell a sorozat többi kiadvánnyal szemben is érvényesíteni.

Hunya Márta Irodalmi adatgyűjtemény című, érdekesen kis alakú könyvét a Műszaki Könyvkiadó adta ki, jelezvén, hogy nem csak irodalmi kiadók lehetősége, illetve erkölcsi választhatósága az ifjúság irodalmi előmenetelének a támogatása. A gyakorlati oktatómunkában részt vevő – így a címzettek közelről ismerő – szerző három „sávra” bontja könyvének az oldalait. Az első sávban található azoknak az eseményeknek a felsorolása, amelyek az egyes szerzők életében lezajlottak, illetve az életmű megértésében és meg-

ítélésében fontosak lehetnek. Azaz, Hunya történelmi háttérrel próbál felvázolni témái, szerzői mögé. A középső sáv tartalmazza az életművek felbontását, az írókra, költőkre vonatkozó ismereteket, a könyvek címét és az azokhoz tartozó fontosabb tudnivalókat. A harmadik sáv az adott időszak más művészeti ágainak a legfontosabb mozgásaira, darabjaira hívja fel a figyelmet. Természetes, hogy a kötet az ősköltésztől indít és a jelenkori magyar irodalom mozgásaival fejeződik be. Hasonlóak a gondok, mint az előző kiadványnál: miért éppen azok, akik; a szerző ízlése vajon lehet-e egy – a társadalom, történelem, idő által még nem szentesített – lista közzétételéhez elegendő.

Hunya nagy munkát végzett, ezt a könyv szerény külseje nem árulja el. Ezért tartom fontosnak itt, a legvégén, megjegyezni...

Lami Pál – Rónai Béla: Irodalmi alapismeretek diákoknak. DCF Kiadó, Budapest 1992.

Hunya Márta: Irodalmi adatgyűjtemény. Műszaki könyvkiadó, Budapest 1992.

HÁRSFAI PÉTER